

Benczúr Gyula

Nyíregyháza, 1844. január 28. – Dolány, ma: Benczúrfalva, 1920. július 16.
Festőművész

Nyíregyházán született jómódú családban, édesapja gyógyszerész, anyai ágon holland kereskedők leszármazottja volt. Szüleivel a szabadságharc előtt Kassára költözött, itt figyeltek fel már kisgyermek korában megmutatkozó tehetségére. 1861-ben iratkozott be a müncheni akadémiára, ahol Hermann Anschütz, majd az 1860-as évek második felében – Szinyei Merse Pálhoz hasonlóan – Karl von Piloty tanítványa lett, aki a romantika felől a történelmi tárgyú festészet irányába terelte Benczúrt. A *Hunyadi László búcsúja* című művével, amelyet a kiegyezés évében állítottak ki, azonnal nagy sikert aratott. A tanulmányait követő években többnyire Olaszországban és Franciaországban tartózkodott: az 1875-ben készült *Vajk megkeresztelése* című, díjnyertes festményén már az itáliai reneszánsz hatása látszik. Az ugyanekkor festett *Olvasó nő* viszont Szinyei Merse kompozícióira emlékeztet.

1873-ban vette feleségül osztrák tanártársa, az antropológia és majomábrázolások iránt élénken érdeklődő Gabriel Max húgát, akitől négy gyermeke született. Ettől kezdve gyakran jelennek meg képein gyermeki figurák (puttók, Ámor-alakok, faunok) is. Lányai közül ketten, Benczúr Elza és Benczúr Olga (később Vastagh György szobrászművész felesége) iparművészek lettek, Benczúr Ida pedig virágcsendélet-festő, míg unokái, Vastagh Éva és Vastagh László később szobrászként működtek.

Benczúr már fiatalon sikeres és közmegebecsülésnek örvendő képzőművész volt, sőt, ezekben az években a magyar historizáló festészet egyik legkiemelkedőbb és a legmagasabb

Benczúr már fiatalon sikeres és közmegbecsülésnek örvendő képzőművész volt, sőt, ezekben az években a magyar historizáló festészet egyik legkiemelkedőbb és a legmagasabb körökben mozgó képviselőjévé vált.

körökben mozgó képviselőjévé vált. Az 1870-es évek közepén II. Lajos bajor király megrendelésére több képet is festett (elsősorban a Bourbon-dinasztia tagjairól), *Mályvák között* című képét pedig Ferenc József vette meg. A millenniumi ünnepségsorozat alkalmából készített *Budavár visszavétele* című monumentális munkája a magyar historizáló festészet egyik legismertebb alkotása. Munkássága elismeréseként az uralkodó 1906-ban főrendiházi tagsággal jutalmazta meg, Benczúr ezt követően festette *Millenniumi hódolat* című művét, amely 1945-ben megsemmisült.

Pedagógiai tevékenysége szintén jelentős: 1876-tól 1883-ig a müncheni akadémián tanított, majd itthon az I. számú Festészeti Mesteriskola igazgatója lett, közben főképp reprezentatív portrékat készített. A festő 1910-ben az MTA tagja lett, székfoglalójaként Mikszáth Kálmán arcképét készítette el. A festmény ma a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményében található. Még ebben az évben vette meg a nógrádi Dolányban (1927-től Benczúrfalva) az egykori Wattay-kastélyt, amelyben mintegy tíz éven át visszavonulva alkotott, főként történelmi tablósorozatán dolgozott.

1920-ban hunyt el, Szécsényben található sírjának dom-borműve mesteriskolai kollégája, Stróbl Alajos munkája, rajta a következő szöveggel: „A lélek él.” Egész alakos szobrát a nyíregyházi Jósza András Múzeum előtt állították fel 1942-ben.

Sípos László